Fábri Péter

Szeretem-e a bulinegyedet?

„Költő vagy, csupa szeretet:
szereted-e a legyeket?"
(Babits Mihály: Verses napló)

Évtizedeken át szomorúan csodáltam a pesti zsidónegyed házait. Milyen szépek volnának, ha valaki helyreállítaná őket, gondoltam. A különös keleti ornamentika, a tág ívelésű kapuk, az a furcsa világ, amelyik eleinte nem is tűnt furcsának, hiszen az Erzsébetvárosban születtem és a Terézvárosban nőttem fel, naponta jártam a Kertész és a Dob utcában, gyakran sétáltam végig a Dohány utcán. Még a gyönyörű zsinagóga is megszokott látvány volt, és az volt a kisebbik is, a Rumbach Sebestyén utcai szomorú, romos épület. Hosszú évekbe telt, mire rájöttem, hogy valami különlegeset látok, hiszen ez volt a természetes környezetem. Sokáig azt sem tudtam, hogy itt volt a gettó.

Aztán, amikor már régen rájöttem, hogy micsoda érték az, ami itt körülvesz, amikor már gyakran előfordult, hogy egy-egy, romjaiban is szép épületet a külföldi ismerőseimnek is megmutattam, egyszer csak elkezdtek megjelenni a romkocsmák. Ezek kétségbe ejtettek. Úgy éreztem, a lepusztultságot marketingolják, és jaj nekünk, ha az lesz a védjegyünk, hogy milyen szép volt – volt! – Budapesten valaha a zsidónegyed.

Jobb pillanataimban persze eszembe jutott gyerekkorom és kamaszkorom legfontosabb helyszíne, a Liszt Ferenc tér. Ahol gyerekkoromban még benzinkút állt, ott ma kanyargó sétaösvény van padokkal; ahol gyerekkoromban Patyolat volt, ma elegánsan berendezett, kellemes vendéglő. És bíztam benne, hogy valami ilyen változás érlelődik a Király utca környékén is.

Érlelődött, persze, hiszen vannak ma már arrafelé is remek vendéglők. De jaj, milyen áron. Ki emlékszik még rajtam kívül arra, hogy a Dohány utcában vagy húsz évig volt egy pompás francia könyvesbolt?

Amiről eszembe jut, hogy Berlinben áll egy, a mi Gozsdu udvarunkhoz hasonló épülettömb, a Hackesche Höfe. Ezekben az udvarokban minden van: a legtöbb hely persze vendéglő és kávéház, de van ott könyvesbolt, ajándékbolt, divatüzlet, mozi, színház. Gazdag, színes kulturális kínálat. Hát ez a mi bulinegyedünkben alig van – bár az Örkény Színházat még nem vásárolta ki a vendéglátóipar.

És aztán eszembe jut Krakkó. Az ottani zsidónegyedből épp úgy elvitték a zsidókat legyilkolni, mint a berliniből. Ott úgy emlékeznek ma az egykori lakókra, hogy a vendéglők álcázva vannak. A kirakatok olyanok, amilyenek nyolcvan évvel ezelőtt lehettek – cipészműhely, szabóműhely, szatócsüzlet a látszat odakint; bent aztán kiderül, hogy vendéglőkben járunk. Bizarr.

A mi zsidónegyedünk is borzalmas hónapokat–éveket élt át, de a rettenet közepén is sokan itt maradhattak, sőt, ide voltak bezárva. Másokat pedig ide kényszerítettek, hiszen ez volt a gettó. Amikor ma a lármás turistákat látom kocsmáról kocsmára ődöngeni, eszembe jut, hogy a munkaszolgálatból szökött apám az ostrom után halottakat – köztük csecsemőket – temetett a zsinagóga udvarán.

Hát itt van ma a bulinegyed, és már nem is nevezik zsidónegyednek. Jó-e, hogy így van? Szeretem-e? Öntelt, zajos, kiabáló holland tinédzserek és részeg angol futballdrukkerek, gyönyörű izraeli lányok mászkálnak itt, és talán még az utóbbiak sem tudják, hogy hol járnak.

Szóval szeretem-e?

Azt hiszem, szeretem. Ahogyan az ember az élet győzelmét szereti a halál fölött.